

Annie Besant

A lélek létezésének bizonyítékai

Ahol egy a materialista elindulhat.

A világ minden korszakában, minden civilizációban és minden népnél létezett az a kitörölhetetlen állítás az emberben, amit egy római így fejezett ki: „Nem minden fog belőlem meghalni”. De ez a meggyőződés - a szó közönséges értelmében - magában még nem bizonyíték. Vitatni lehet, mert mindenütt és minden időben megtaláljuk, mint látszólag az emberi természet részét, de ha azt a szót használom: „bizonyíték” vagy „a lélek létezésének bizonyítékai”, akkor nem erre az intuícióna kívánok hivatkozni, sem erre a gyakran kifejezett meggyőződésre alapítani bizonyításaimat.

Lépésről lépésre szándékozom egy gondolatmeneten végigvezetni önöket, amelyen a materialista elindulhat, bár elveszítené materializmusát mielőtt messze haladna. Meg akarom önöknek mutatni, hogy ha a lélekkel foglalkozunk, lépésről lépésre világos és logikus vitatkozást folytathatunk úgy, hogy a legértelmesebb és leglogikusabb embereket fokozatosan oda vezethetjük, hogy a lélek létezését elismerjék. Legalábbis elvezethetjük őket először oda, hogy a vitatkozás egyenlege a lélek létezésének javára billen, és kétségtől létezik valami az agyon túl. Hogy az micsoda, azt egy másfajta tanulmányozási rendszernek kell megvizsgálnia. Ez soknak mondható, hogyha egy materialistát oda vezethetünk, hogy megmutatjuk neki azt a gondolatmenetet és kísérletet, ami számára nyitva áll. Mindez olyan helyzetbe hozza, mely szinte kényszeríti a haladásra, ahol logikusan aligha állhat meg. Legalább egy meggyőző alapot alkothat, amelyet platformnak tekinthet, melyről továbbmehet, miután az eléggé értelmes hipotézist kínál, hogy egy még mélyebb kutatásra bátorítson.

Fontoljuk csak meg röviden a materialista érvelést a gondolatra és az agyra vonatkozóan. Ez az érvelés most teljesen kiesik a tudomány kegyeiből, de volt idő, úgy 25 évvel ezelőtt, amikor igen nagyra tartották. Abban az időben a világ nagyra becsült tudósait olvasva arra következtethettek – bár ezt nem fejezték ki szó szerint – de érvelésük nagyjából úgy szólt, hogy a gondolat valóban az anyag terméke, következménye. Tyndall professzor a híres belfasti előadásában, amelyben az anyaggal és elmével foglalkozott, azt mondta, mint emlékezhetnek, hogy a tudománynak valószínűleg teljesen át kell alakítani az anyagról való elképzeléseit, és ez valójában igaz jóslat volt. A belfasti előadás óta a tudomány tényleg megváltoztatta az anyagra vonatkozó elképzeléseit. Már nem azt a szűk definíciót adja, amit sokunk fiatalkorában adott. Azt látjuk, hogy manapság elismerik, hogy az anyag olyan körülmények között létezik, amit 25 évvel ezelőtt még úgy tekintettek volna, hogy kizárják az "anyagi" szót, vagy alkalmazhatatlanná teszik.

A régi érvelés úgy szólt, - ha megengedik, hogy gyorsan átfussak rajta, mert igen jól emlékszem saját korai gondolkodásomra -, hogy a gondolatot közvetlenül az agy szürke állományának a működése állítja elő. Bárhol található ilyen anyag, azzal összefüggésben gondolatot találtak; ahol viszont nem találtak ilyen anyagot, ott gondolat sem volt jelen, és még az is lehetséges volt, hogy mennyiségbeli összefüggést láttak a szürke anyag és a gondolat ereje közt. Ezt nem csak úgy általánosságban fejezték ki, hanem végtelen gondolat dolgozták ki. Emlékeznek a régi irányzatra, mely a gondolat fejlődését követte a növekvő gyermekben. Azt tartották, hogy a gyermek gondolata infantilis jellegű; s amint az ész fejlődik, a gondolat erősebbé válik; amikor a fiúból férfi lesz, a gondolat erősebbé és kifinomultabbá lesz; s amikor érett ember lesz, a gondolat is megéri. Ha az ember életében az agy megsérül, akkor a gondolat jellege megváltozik. Ha a vérellátás megromlik, mint valami szesz ital által, akkor a gondolat az agy zavaros állapotának megfelelően zavaros lesz. Ha magas láza van az embernek úgy, hogy a vér rossz állapotban van, akkor a delírium hat a gondolatra. Ha a koponyának egy darabja nyomja az agyat, akkor a gondolat azonnal vagy megváltozik, vagy kihagy, amikor a csontot felemelik, akkor visszatér. Amint az ember

megöregszik, a gondolat gyengül, amikor az agy elkezd elhalni, a gondolat teljesen elmúlik. Ha az agy egy kis részét betegség emésztette fel, az elmének az a képessége, amely az agynak ezen a részén keresztül fejeződött ki, eltűnt. És akkor a vitát győzelmesen befejezték.

Ha a gondolat növekszik és érik az agy növekedésével és érésével, ha változik az agy körülményei következtében, ha eltűnik, amikor az agy komolyan megsérül, ha gyengül az agy gyengülésével, ha az agy elhal, és a gondolaterő eltűnik, merhetjük-e azt állítani, hogy amikor az agy darabokra esik szét a halál után, a gondolat győzelmesen felemelkedik romjaiból és erőben, fenségben létezik tovább?

Ez a bizonyítás nagyon erős volt, különösen erős mindenki számára, aki megszokta az érvelést pontról pontra követni, ahova az eszmefuttatás folyamata vezet. De az egész érvelés az indukción alapult. Induktív logika által lehet következtetést elérni, de mindig nehézség van az ilyen érveléssel kapcsolatban. Biztosnak kell lennünk, hogy minden indukcióban a tények összessége előttünk van, mert ha egy tény hiányzik az alapból, az elrontja az egész következtetést. Ha egy dolog kimarad, az egész felépítmény ledől. Az indukzív érvelés gyengesége mindig annak a lehetőségére, hogy valamiféle tényt nem vettek figyelembe. Hacsak nem biztosak benne, hogy mindent tudnak a szóban forgó tárgyról, az indukzív logika nem vezet biztos és végleges következtetéshez.

Olyan tények felfedezése által, amelyeket az a híres indukzív érvelés nem foglalt magába, az egész felépítmény széthullott. Egy tény egyedül elég lett volna ehhez, de egy helyett százával kerültek elő ilyen tények. Minden vitában, amely két dolog egymáshoz való állandó viszonyán alapul, ezt az állandó viszonyt kell kimutatni, de ha ugyanez a két dolog ellenkező irányban mozog, fordítva váltakozva, akkor mi lesz az érvelésünkkel? Pontosan ez történt azon érvelés esetén, amely az agy és a gondolat kapcsolatára épült és állandó együttes változásaira. Azt találták, hogy azok nem állandóan együtt változnak, hanem inkább ellenkező irányban változnak; vagyis olyan körülmények ellenére, ahol az agy részben meg volt bénítva, a gondolat sokkal tevékenyebb volt, mint amikor az agyban működött.

Érvelésem ezen első lépéseiben nem bizonyítom a lelket, hanem csak azt, hogy tudat létezhet a fizikai szervektől különállva; mert ezt kell először bizonyítani, mielőtt egy materialista hallgatna az emberre egyáltalán. Nincs értelme a lélekről beszélni, míg bárki azon a véleményen van, hogy a gondolat csak az agy terméke, hogy Carl Vogt kifejezését használjam, mint epe a máj terméke. Amíg valaki ezen a nézetten van, és vannak így néhányan, gondolkodásából tényekkel kell kizárni ezt, mielőtt a lélekről elkezdhetnénk beszélni. Mivel mindenki megegyezik abban, hogy a lélek összefügg a tudattal, ha ki tudjuk mutatni, hogy tudat létezik az agy és a gondolat állandó kapcsolatán kívül, megtettük az első lépést a materializmusból kifelé, és azután szabadon haladhatunk tovább a tudat természetének feltárásában.

Általánosságban szólva, a mezmerikus és hipnotikus kísérletek tömege minden kétséget kizáróan bebizonyította, hogy az intelligencia működni tud akkor is, amikor az agy meg van bénítva.

Amikor ezzel a kérdéssel foglalkozom, nem említek meg olyan kísérleteket, amelyek olyan személyek bizonyításán alapulnak, akik elmondásában kételkedni kell, mert többek között „ütődtek”, mint a teozófusok. Inkább valami jól ismert tudományos embert hoznék fel előbb, mert az ő bizonyítása annyival kielégítőbb a materialista társai számára. Ha csak lehet, bizonyíttassák mindig ellenfelükkel igazukat. Saját nézetük bizonyítása az ellenfél

tanúja szájából győzelemnek számít – úgy tudom – a jogi vitákban. Ezért tanúként néhány párizsi doktort idézek - ők nem így nevezik magukat, és én nem említek neveket -, akik teljesen képtelenek megokolni az általuk elért eredményeket. Egész őszintén mondják, hogy nem egy teóriát állítanak fel, ők egyszerűen feljegyzik a tényeket, melyeket megfigyeltek. Ez egy teljesen rendes és becsületes álláspont és nagyon hasznos.

Megfigyeléseik közt, melyekkel nincs időm hosszasan foglalkozni, ezt találjuk: Feltaláltak egy gépet, ami vizsgálja (méri) a szívverés fizikai állapotát, míg a beteg hipnotikus állapotban van. Vannak bámulatos szerkezeteik, amikkel pontosan tudják mérni a szívverést, a tüdő mozgását, az izmok összehúzódását, stb. Úgyhogy ennek a szerkezetnek segítségével teljesen pontos feljegyzést kapnak a megfigyelés alatt álló személy fizikai állapotáról, ez szükséges, ha lassan lépésről lépésre akarnak haladni. A szerkezetben, amit általában használnak, egy forgó henger van fekete karbon papírral borítva, ezt megindítják, egy ceruza van a beteg valamely testrészéhez csatolva a megfigyelés természete szerint, egy emelőhöz rögzítve, az pedig a testhez, úgyhogy a test bármely mozdulatát abban a részben reprodukálja a ceruza nyomása a hengerre. Amikor a henger forog, a ceruza egyenes vonalat húz, ha a test nem mozog, de minden mozdulat görbe vonalat hagy hátra.

Feltételezzük, hogy egy ilyen gépezetet kapcsolnak az ember szívéhez, akkor az egy sorozat görbe vonalat húz, rajzol a papírra, melyek a szívverést mutatják, és a szív legcsekélyebb rendellenességét azonnal nagyítva megrajzolja a ceruza a hengeren. Hasonlóan a tüdő minden mozdulatát. A tüdőnek határozott mozdulata van, és a görbe vonalat minden orvos felismerné. Ugyanígy, ha izomösszehúzással foglalkoznak. Ha egyenesen kinyújtja az ember a karját súllyal a kezében, akkor az izom működik (rezgések), és ez erősen növekszik, amint a kart mind hosszabb ideig tartja kinyújtva, az erőfeszítés növekszik az izom kinyújtásának idejével.

Mindezt elővigyázatosságból teszik, hogy kiküszöböljék a csalás minden lehetőségét úgy, hogy teljesen pontos fizikai feljegyzést nyerjenek a beteg testi állapotáról. Így kimutatták, hogy amikor valaki hipnotikus transzban van, a szívverése teljesen megváltozik, és végül olyan gyenge lesz, hogy bár a mozgást még mutatja a forgó henger, egy kevésbé érzékeny szerkezet nem mutatná, hogy egyáltalában dobog. Ugyanígy a tüdő: a tüdő mozgása olyan csekély, hogy nem jön ki a szájon lélegzet. Így van ez az izmokkal is. Határozott nyoma van, ami megmutatja, hogy a kinyújtott karú ember a nehéz súllyal transzban van-e vagy sem.

Milyen állapotban van az agy, amikor a test ilyen? Elsősorban a vérellátás van megakadályozva, a vér nagyon lassan halad az agy ereiben, és a hajszálerekben a mozgása megállt. Nemcsak a vérellátás mozgása változik meg teljesen, hanem maga a vér rossz minőségű. Mivel a tüdőn áthaladva nem kapott elég levegőt, túlságosan telített az enyészet termékeivel és nagy mennyiségű szénsavat tartalmaz. Az eredményt jól ismerjük, eszméletlen állapotot idéz elő, amelyben gondolkodás nem lehetséges, már ami az agyat illeti. Itt van tehát egy ember, aki nem tud gondolkodni, az agy megállt. Olyan állapotba került, amit 25 évvel ezelőtt bárki lehetetlennek tartott volna. Előidéztek egy fizikai állapotot, amelyben a gondolatnak el kell tűnnie, ezt meg is teszi, amennyiben a fizikai testről van szó. Itt fekszik a teremtés, mintha halott lenne, de el tudjuk érni őt anélkül, hogy a fizikai körülményeket megváltoztatnánk. Képesek vagyunk mentális eredményeket kapni tőle, és amikor valaki ilyen állapotban van, ki lehet mutatni, hogy mentális képességei erősen stimulálódnak, hogy emlékezőtehetségének jellege teljesen megváltozott: gyermekkorából el tud mondani eseteket, amiket normális állapotban már elfelejtett, és néha olyan nyelven beszél, amit kisgyermek korában hallott és azóta teljesen elfelejtett úgy, hogy ha előtte beszéltek azon a nyelven, nem

értette meg. Azt fogják találni, hogy az emlékezőtehetség annyira megerősödött közvetlen működésében, hogy ha elővesznek egy görög könyvet, és az ember – a múltat nem tekintve – nem tud görögül, majd egy oldalt olvasnak neki abból a könyvből, akkor szóról szóra el fogja ismételni hiba nélkül. Ébresszék fel, akkor már nem tudja elmondani, egyetlen szót sem tud kiejteni. Újra transzba téve ismételni fogja többször is a görög szavakat. Így nem csak az emlékezőtehetség más fajtáját kapják, hanem az intelligenciának magasabb fokát is nyerhetik. Olyan ember, aki éber állapotban buta, hipnotikus transzban gyakran okos, nem hogy a hipnotizáló gondolatát adja vissza - amit megtesz, ha erre készítetik - hanem olyan dolgokról fog beszélni, amikről a hipnotizáló másképp gondolkozik és vitatkozni fog vele. Olyan eseteket jegyeztek fel, ahol egy különösen buta ember élesen vitatkozott abban az állapotban, amikor az agy nem tud működni. Újra meg újra megfigyelték és feljegyezték, hogy abnormális tudást mutattak, amikor az agyat képtelenné tették egészséges és józan gondolkodásra.

A következő dolog, amit megfigyelhettek, amikor ilyen emberrel foglalkoztak, hogy teljesen félrevezethetik az érzékeket, és olyan információt adhatnak, amik egészen tévesek. Készíthetik őket olyasmiről is látni, ami nem látható. Például saját magukat láthatatlanná tehetik számára, és ha szeretnék saját magukat megfoghatónak, de láthatatlanná tenni úgy, hogy az illető egyenesen nekimegy, mintha az ember nem volna ott és megriad, amikor beleütközik egy akadályba, amit nem lát. Megváltoztathatják a hallóérzékét is, készíthetik az embert, hogy halljon, vagy ne halljon tetszésük szerint. Hasonlóképpen kiküszöbölhetik a tapintás érzékét úgy, hogy az illető nem fog érezni, vagy ennek az ellenkezőjét, amikor azt mondják neki, hogy egy szilárd test van a kezei közt és akkor ő azt fogja érezni. Valami visszataszítót adnak a kezébe, és azt mondják, hogy édes illatot fog érezni, akkor ő azt érzi. Úgy játszhatnak az érzékekkel, ahogyan az elmét stimulálják. Még többet bizonyíthatnak, ha egy közönséges embert hipnotizálnak.

Most térjünk át a párizsi kórházaktól olyan orvosok állításaira, akik elmebeteg intézetekben működnek. Ha egy közönséges őrültet hipnotikus transzba tesznek, némely esetben intelligenciát és gondolkodó képességet nyernek. Amint ez az állapot elmúlik, ő újra őrült lesz, de hipnózis alatt értelmes gondolkodó volt.

Ezeket a kísérleteket újból elvégzik. Feltéve, hogy azt bizonyítják, hogy a gondolat ahelyett, hogy az agy állapota szerint változna, ellenkező módon változik; hogy amikor az agy eszméletlen állapotában van, a gondolat kivételes aktivitásnak örvend; amikor az agy polarizálva van, az emlékezőtehetség kivételesen éles és rég elfelejtett eseményeket hoz vissza. Mi az elkerülhetetlen következtetés?

Az, hogy bár a gondolat állandóan kifejezhető az agyon keresztül, de lehetséges agy nélkül is kifejezni. Bár igaz, hogy sok esemény megmarad a normális emlékezőtehetségben, míg másokat elfelejtene, azok az elfelejtett események nincsenek valójában tényleg elfelejtve, megmaradnak a tudatban, bár nem a szem előtt; a tudat felszínre hozhatja őket, noha normális körülmények közt eltűntek. Ezek a megfigyelések melyeket a végtelenségig ismételhünk, elkerülhetetlenül oda vezetnek az embert, hogy felfogja: az emberi tudat több, mint amit a fizikai agy által ki lehet fejezni.

Nem fogom a vitát egy lépéssel sem tovább folytatni e pillanatban, de bizonyíthatják annak bemutatását, hogy több tudat van az emberben, mint ami éber pillanataiban mutatkozik, amikor az agy normális tevékenység állapotában van, hogy tudata tágabb, mint az éber tudat és felmerül, hogy rendellenes állapotban ez a tudat tartalmazza az éber tudat által elfelejtett események feljegyzéseit; hogy képes élesebb és finomabb erőket gyakorolni, mint az éber

tudaté. Végül is eljutnak arra a következtetésre, hogy bármi is legyen az emberi tudat – és erről most nem fogunk dogmatizálni – az több, mint amit mi egészséges éber pillanatainkban tudunk, és hogy több van belőlünk, mint ami az agyon át kifejezhető. Mi képesek vagyunk tudatunkban többet produkálni, mint amit agyunk kifejezni enged; és így arra a meglehetősen meglepő következtetésre jutunk, hogy az agy a tudatnak egy korlátozása, csak részben eszköz, és nem termelője a gondolatnak.

Vagyis teljesen visszafordítottuk az anyagi, materialista felfogást. Ahelyett, hogy az agy gondolatot termelne, a gondolat részben fejezi ki magát az agyon keresztül. Amennyi át tud jönni, az átjön, és a maradék ez idő szerint kifejezetlen marad, de nem nemlétező. Ezt most annyira elismerik, hogy az összes francia iskola elválasztja a tudatot és beszél az ébrenlét tudatáról és az álom-tudatról, amit (subliminal) a tudatküszöb alattinak neveznek. Mindenféle csodálatos kifejezést használnak, néha azt hiszem, ezeknek a tudatlanságot kell eltakarniuk, semmint tudást fejeznének ki; állandóan a legcsodálatosabb bonyolult kifejezéseket találjuk, amelyek arra valók, hogy azt az eszmét fejezzék ki, amit én meglehetősen durván vázoltam: hogy több tudat van bennünk, mint ami az agyon átjön.

Ezek a felfedezések nagyon előmozdították a tudományos kutatást annak a tudatnak az irányában, mely nem hat a fizikai agyon át. Olyan emberek, mint James Sully és Sidgwick vezető angol lélektani írók, idejük nagy részét a tudat éber állapotán kívüli mibenlétének szentelik. Némely évvel ezelőtt, ha az emberek álmokat tanulmányoztak, éppolyan bolondosnak tartották őket, mint ma a teozófusokat, de ma az álmok tanulmányozása tudományossá lett. Nem kell félniük, hogy elveszítik jó hírnevüket, mint egészséges gondolkodású, józan emberek, ha álmokat tanulmányoznak, sőt ellenkezőleg, csak előrehaladott embereknek tekintik, akik a legélenjáróbb tudomány útján haladnak, intelligenciában inkább szomszédaik fölött, mint alatt állnak, mindez annak az eredményeként, hogy rájöttek, mennyit kell tanulni az álombeli tudatállapotról, és ez a következő lépésünk.

Nagyon érdekes méréseket végeztek, és ez a tudomány erős oldala. Egész különleges, hogy a modern tudomány milyen pontosan és finoman méri még a gramm töredékét is. Nincs semmi, amivel a tudomány figyelemre méltóbb haladást mutatott volna ki, mint szerszámai finomságával, amivel mérni tudja a mérhetetlennek látszó apró eredményeket. Bámulatos továbbá a tudományos kutatók csodálatos türelme. Clifford említette egyszer a kutató magasztos türelmét és a kifejezés valóban nem helytelen, türelmük tényleg magas fokú. Ugyanazt az aprólékos kísérletet százszor, sőt két-háromszázszor elvégzik, hogy bizonyosak legyenek a helyességében. Azt tartom, hogy ezt a tulajdonságot bámulni lehet úgy mentális, mint erkölcsi vonalon, erkölcsileg azért, mert az igazság szeretetét mutatja, amely végtelen fáradságot igényel, mielőtt valamit állítana, vagy egy tény feljegyzését elfogadná. Ezt azért hangsúlyozom, mert néha azt gondolják, hogy a teozófia tudományellenes, de ez nincs így. A legteljesebb bámulattal és tisztelettel adózunk a modern tudósoknak a gondossága és igazságszeretete iránt: csak akkor mondunk ellent, amikor túl elhamarkodott következtetéseket vonnak le és olyan határozottan állítják következtetéseiket, mint a tényeiket. Néha vitába szállunk velük, mert nem tudjuk elfogadni összes következtetésüket, tudva, hogy azok a tények nem teljes tudáson alapulnak.

A tudomány többek között mérte az ideghullám sebességét a fizikai szervezetben, hogy mennyi ideig tart, amíg egy hullám végighalad az ideganyagon, míg a sejtek más sejteknek átadják. Meglehetősen nehéz ezt megfigyelni olyan pontosan, mint ahogyan megtették, különösen német barátaink hajszálpontosak méréseikben. Azt találták, hogy a

másodpercnek bizonyos töredékét veszi igénybe a hullám vagy vibráció rezgése az ideganyagban úgy, hogy meg tudják pontosan mondani, mennyi ideig tart egy ilyen ideghullám útja, ami azt jelenti, hogy hány ilyen hullám fordulhat elő bármely adott ideg útján egy másodperc alatt. Meg tudják mondani, hogy egy másodperc alatt mennyi vibrációt lehet befogadni. Tételezzük fel, mivel a szám a mi céljainkra nem fontos, hogy azt találták, hogy az ideganyag száz vibrációt tud befogadni másodpercenként. Tudjuk például, hogy a szem ideganyaga, ha egy másodperc tizedrészénél rövidebb idő alatt kap rezgéseket, folytatólagos benyomást ad. Ha benyomásaik ennél a sebességnél gyorsabban jönnek, akkor folytatólagos vonalat kapnak. Ha egy benyomást a többtől külön egy másodperc egytizedénél később kapnak, úgy azt önmagában látják. Ezt alkalmazzák a későbbi kutatásoknál a tudat állapotairól, és látni fogják, hogy az idegre bizonyos számú benyomást lehet küldeni, melyek a tudat állapotait, vagy egymásra következő gondolatokat képviselnek. Tételezzük fel, hogy száz ilyen rezgés történhet egy másodperc alatt. Az ember aludjon el és álmodjon, egy másodperc fizikai időn belül, az intelligencia gondolatokat tapasztalhat négy- vagy ötezret, vagy még többet is másodpercenként. Az álom-tudatban élhetnek egy évig, és minden esemény előfordulhat. Egymás után átélhetik őket, egyik nap a másik után, egyik éjszaka a másik után tapasztalhatnak egymásra következő eseményeket, átélhetnek bajokat és örömeket, mindezeket az intellektuális eredményeket tapasztalhatják, és amikor felébrednek, a fizikai idő szerint egy másodperc múlt csak el. Mégis olyan tudatbeli állapotokon mentek át, amihez az idegrendszernek egy évre lett volna szüksége, mégis gondolkodtak, vissza tudnak rájuk emlékezni, nagy sebességgel játszódtak le, intelligenciájuk százszor gyorsabban működött a normális sebességnél. Mit jelent ez? Azt, hogy egy finomabb fajta anyagban működött. Minél finomabb az anyag, annál gyorsabbak a vibrációk, annál több vibrációt kapunk másodpercenként. Ha közönséges ideganyaggal foglalkoznak, az aránylag lassan mozog, az éter pedig rettentő gyorsan, és az annál még finomabb anyagban feltételezhető, hogy a sebesség az anyag finomsága arányában növekedne, amelyben a rezgések indultak.

Ha tehát képesek olyan sebességgel gondolkozni, amely meghaladja gondolkozási képességüket az agyban, úgy ez azt jelenti, hogy intelligenciájuk valami finomabban működik, mint az agy. Nem akarom a bizonyítást ennél tovább vezetni, de ez által kimutatható, hogy intelligenciájuk finomabb anyagban működik, mint az ideg-anyag. Bármilyen legyen is az a közeg, nagyon különbözik az agy ideganyagától. Lehet az éter fölötti, mint ahogy tényleg az is, de mi megelégszünk azzal, hogy bármi is, több százszor gyorsabban rezeg, mint bármely ideg-anyag tud rezegni, és ezért az intelligenciának valamilyen kifejezési formája van, ami nem az agy által történik. Idáig vezette el önöket az az érvelés, melyben nem lehet hibát találni. Most történik első ízben, hogy a tudomány olyan világos és határozott bizonyítással szolgál, amely a kételkedés minden lehetőségén túl bizonyítja, hogy az ember intelligenciája olyan sebességgel működik, amit az agy képtelen kielégíteni, és azért bármi is az intelligencia, és bármit csinál, az a közeg, amin át képes működni, valami más, mint az agy.

Idáig olyan alapokon haladtunk, amit egy materialista sem tagadhat. A következő lépésünk, hogy megmutatjuk: ez az intelligencia, nem függ az agytól, képes nélküle működni, nélküle jobban és gyorsabban működik, mint vele, élesebben és pontosabban, mint az aggyal, hogy ez az intelligencia túléli a halált. Figyeljék, milyen gondosan haladunk lépésről lépésre. Nem sietünk, nem futunk át rajta, csak egy következő egész kis lépést teszünk. Intelligenciánk az agy nélkül működik, amikor az agy csöndes - mondhatják talán az intelligenciával kapcsolatban. Most pedig végleg megöljük a fizikai agyat és megnézzük, hogy az intelligencia, amely működött benne a fizikai életben, működik-e nélküle a fizikai halál után.

Itt persze azok, akik a halhatatlanságban hisznek, nagy hátrányba kerültek a logikus materialistákkal szemben az által, hogy azt állítják: a lélek élete születéskor kezdődik, mert világos, hogy ha a lélek nem tud születéskor test nélkül megnyilvánulni, akkor úgy tűnik, valószínűleg nem lehet meg test nélkül, tehát a halál nagyon megbénítja működését. Ez a filozófia hiányosságának köszönhető, amely megengedte, hogy vallásos gondolkozásunkat erősen meggyengítsék. A reinkarnáció értelmes filozófiájának feladása, vagyis a lélek előzetes létezésének tagadása a leghalálosabb csapást mérte a lélek halhatatlanságában való hitre. Így annak megnyilvánulását a testtől függve tételezzük, azaz hogy a testtől függ további fennmaradása. De hagyjuk ki ezt a pontot, mint ami nem szükséges érvelésünkhöz.